

Päivitetty ohje 3.4.2020

(täydennykset 25.3. annettuun ohjeeseen on merkitty **punaisella värillä**)

HAUTAUSTOIMEN VARAUTUMINEN

Toimenpiteet COVID-19 epidemian torjunnassa vaikuttavat myös seurakuntien ja seurakuntayhtymien hautaustoimeen. Seurakunnan toiminnan lähtökohtana poikkeustilanteessa on valmiussuunnitelma. Tilaisuuksien järjestämisessä, ihmisten kohtaamisessa, hygieniassa ja henkilökoh-
taisessa suojautumisessa noudatetaan asiasta annettuja viranomais määräyksiä ja ohjeita, linkit:

- <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19>
- <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19/vainajien-kasittelyohjeet-varmistetussa-tai-epaillyssa-covid-19-infektiossa>

Ennusteiden mukaan epidemian myötä kuolemantapausten määrä tulee lisääntymään. Hautaustoimen varautumisen kannalta ongelman muodostaa se, että epidemian vaikutukset saattavat kohdistua erityisen voimakkaana joihinkin yksittäisiin paikkakuntiin, jolloin seurakunta ei välttämättä yksin pysty suoriutumaan tehtävistään. Yleisesti kriittinen tekijä ei kuitenkaan ole vainajien määrän lisääntyminen vaan työkykyisen henkilöstön riittävyys sairastumisten ja karanteenien vuoksi. **Toimet, jotka tähtäävät työntekijöiden säilymiseen työkykyisinä, ovatkin tässä tilanteessa ensiarvoisen tärkeitä.**

Seurakunnan tulee varata riittävä hautaustoimesta vastaava henkilöstö tehtävästä suoriutumiseen. Poikkeusoloissa henkilöstöä vahvistetaan tilanteen mukaan. Vahvistuksia voidaan osoittaa hautaustoimen omasta henkilöstöstä muuttamalla sisäistä tehtäväjakoa tai käyttämällä seurakunnan muuta henkilöstöä. Myös hautaustoimen tehtäviä ulkoistaneiden seurakuntien tulee varmistaa tehtävien suorittaminen. On varmistettava, että valmiussuunnitelmaan kirjatut tiedot ovat ajan tasalla. Mahdollisesti tarvittavissa tehtäväjaon muutoksissa lähdetään liikkeelle seurakunnan valmiussuunnitelmaan jo kirjatusta sijoituksista.

Henkilöiden perehdyttäminen eri tehtäviin on syytä aloittaa viivytyksettä. Eri tehtävien suorittamiseen tarvittavan tiedon on oltava kirjattuna ylös siltä varalta, että vakinaiset henkilöt eivät voi hoitaa tehtäväänsä. **Koko toimintoketju on varmistettava:** hautauksien sopiminen, avainten hallinta, vainajasäilytys, vainajien kuljetus ja arkkujen siirtäminen, hautojen sijainnin määrittely, hautojen avaaminen, vainajien hautaan siunaaminen ja tilaisuuksien järjestelyt, hautojen peittäminen, tilojen puhtaanapito ja hautakirjanpito. Henkilöstö voi mahdollisuuksien mukaan toimia erillisinä tiimeinä, jolloin yhden työntekijän sairastuminen ei johda koko henkilöstön karanteeniin.

Eriyksen kriittinen tehtävä poikkeustilanteessa on krematoriotoiminta. Krematoriotyö vaatii erityisosaamista ja alan työntekijät eivät ole helposti korvattavissa. **Krematorioiden on valmistauduttava lisäämään tuhkauskapasiteettia** ja selvitettävä mahdollisuus saada tarvittaessa lisää

henkilötyövoimaa. Jos jokin krematorio jää pois käytöstä henkilöstön sairastumisen tai karanteenin vuoksi, vaihtoehtoiksi jäävät tukeutuminen muiden krematorioiden toimintaan tai siirtyminen arkkuhautauksiin.

Seurakunnan ohella epidemiolla on vaikutusta kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä paikkakunnalla toimivien hautaustoimistojen toimintakykyyn. **Osapuolten kesken tulee pitää neuvottelu**, jossa sovitaan toimintatavoista poikkeusoloissa ja mahdollisissa paikallisissa kriisitilanteissa. Lähtökohtana seurakuntien osuudelle vainajien huollossa on se, että vainajat kuljetetaan seurakunnan vainajasäilytykseen tiiviissä suljetussa arkussa sen jälkeen, kun lupa hautaamiseen on annettu. Ellei seurakunta itse pysty suoriutumaan tehtävistään, tulee neuvotella naapuriseurakuntien kanssa keskinäisestä tuesta.

Yksi keskeinen asia varautumisessa on **kylmäsäilytystilojen riittävydestä huolehtiminen**. Asiasta on syytä olla yhteydessä paikallisiin terveysviranomaisiin hyvissä ajoin. Terveysviranomaiset kartoittavat parhaallaan kylmäsäilytystilojen riittävyttä ja seurakuntia kehoitetaan vastaamaan tiedusteluun viipymättä. Jos on pelättävissä, että omalla paikkakunnalla vainajien kylmäsäilytystilojen kapasiteetti ei riitä, tulee etukäteen kartoittaa mahdollinen apu naapuriseurakunnista ja sopia yhteistyöstä.

HAUTAUSJÄRJESTELYT JA HAUTAAN SIUNAAMINEN

Kun lupa hautaamiseen on annettu, vainajan hautaan siunaaminen ja hautaaminen tai tuhkaaminen on **tapahduttava viivytyksettä**. Ensisijaisena perusteena tähän on hautaustoimilain (457/2003) edellyttämä vainajien kunnioittava kohtelu. Siunauksia ja hautauksia tulisi järjestää tarvittaessa kaikkina viikonpäivinä. Näin emme joudu kohtaamaan epidemian huippua tilanteessa, jossa vainajien säilytystilat ovat jo valmiiksi täynnä. **THL:n mukaan vainajat, joilla on todettu tai joilla epäillään olleen COVID-19, voidaan haudata tai tuhkata tavanomaiseen tapaan.**

Vainajien näyttöä ei järjestetä seurakunnan tiloissa epidemian aikana. Perusteena tälle ei ole yksin mahdollinen vainajasta aiheutuva tartuntavaara. Vainajan näyttötilanne voi helposti muodostua sellaiseksi, että tilaisuuteen osallistuva tai seurakunnan työntekijä altistuu tartunnalle tautia tietämättään kantavan läsnäolijan vuoksi. Suljetussa arkussa oleva vainaja ei muodosta tartuntavaaraa, mutta arkkuja käsittelevän on luonnollisesti noudatettava hyvää käsihygieniaa ja aina tarvittaessa käytettävä suojakäsineitä. **Mahdollinen ruumispussi on maatumaton ja sitä käytettäessä vainaja ei maadu normaalisti. Jos vainaja saa arkkuhautauksen, hautakirjanpitoon on ruumispussin vuoksi tehtävä merkintä, että hautasijaa ei voi käyttää uudelleen normaalin koskemattomuusajan jälkeen.**

Vainajan omaiselle kynnys jäädä pois hautaansiunaustilaisuudesta voi muodostua korkeaksi, vaikka hän tuntisi olonsa huonovointiseksi. Näin ollen hautausjärjestelyistä sovittaessa on erityisesti painotettava sitä, että läheinenkään perheenjäsen, jos hän voi epäillä tartuntaa, ei osallistu tilaisuuteen. **Kohtaamisissa tulee noudattaa terveysviranomaisten ohjeita** mm. turvavälin ja kättelystä pidättäytymisen suhteen. Seurakunnan tulee huolehtia siitä, että työntekijöillä on käytettävissään asiasta ajantasaiset ohjeet. Noudatettavista toimintatavoista on varauduttava aina tarvittaessa muistuttamaan myös tilaisuuksiin osallistuvia.

Hautausjärjestelyissä yhdeksi ongelmaksi voi muodostua **arkunkantajien puute**. Seurakuntien tulee kartoittaa ja organisoida mahdolliset vapaaehtoiset sekä paikkakunnalla toimivat järjestöt, jotka voivat tarjota asiassa apuaan.

Piispojen ohjeistuksen mukaisesti **arkkuhautauksissa ensisijainen siunaamispaikka on haudalla**. Kymmenen hengen yleislinja koskee myös haudalla tapahtuvaa siunaamista. Arkku voidaan kantaa hautausmaalle ja laskea hautaan ennen siunauksen toimittamista. Jos arkunkantajat poistuvat tehtävänsä suoritettuaan, heitä ei lasketa mukaan tilaisuuden osallistujamäärään. Siunaustilaisuuden järjestelyissä kunnioitetaan paikallisia käytäntöjä. Jos arkussa haudattava vainaja on pakottavista syistä laskettava hautaan jo siunausta edeltävänä päivänä, arkku tulee peittää osittain ja hauta on suojattava kannella. Hauta tulee peittää viivytyksettä hautaansiunaamisen jälkeen.

Tuhkattaessa periaatteena on, että hautaansiunaaminen toimitetaan ennen tuhkausta. Piispainkokouksen ohjeen mukaan tuhkaamisen jälkeen toimitettavalla siunauksella tulee olla erityisen painavat perusteet. Poikkeusolot voivat olla tällainen peruste. Tuomiokapitulit ohjeistavat tästä tarkemmin tarpeen vaatiessa. Menettelyn poikkeuksellisuudesta on syytä kertoa hautausjärjestelyistä huolehtivalle henkilölle. Vainajan tuhkan siunaus on mahdollista toimittaa myös tilanteen normalisoiduttua, kuitenkin vuoden sisällä.

Seurakuntalaisten kohtaamisissa ja ohjeistamisissa tulee muistaa **sielunhoidollinen ja pastoraalinen näkökulma**. Poikkeusoloissa tämä asia on otettava aivan erityisesti huomioon. On huomioitava myös ne läheiset, jotka eivät pääse osallistumaan hautaansiunaamistilaisuuteen. Voidaan esimerkiksi sopia, että joku tilaisuuteen osallistuva omainen videoi tai striimaa tilaisuuden vainajan muille läheisille. Toimintamahdollisuuksista voi keskustella etukäteen hautausjärjestelyistä huolehtivan henkilön kanssa ja seurakunta voi tarjota asiassa apuaan esim. tarjoamalla paikan päälle kamerajalustan ja jatkojohdon tai virtalähteen.

Kirkon sisäiseen viestintä Sakastissa:

<https://sakasti.fi/kriisit-ja-varautuminen/nain-varaudut/koronavirus/>

Kirkon varautumisesta koronavirukseen yhteistyökumppaneille ja luottamushenkilöille:

<https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/valmius-ja-varautuminen/koronavirus>

Ohjeistusta seurakuntatyöntäjille koronavirusepidemiaan varautumiseksi:

<https://evl.fi/kirkontyomarkkinlaitos/tyonantajan-tyokaluja/ohjeita-tyonantajalle/koronavirus>

Työterveyslaitoksen ohjeistus palvelualueille:

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-palvelualalle>